

Franyó Zoltán hetvenöt éves

MIHAIL EMINESCU:

Ó mért nem jössz ide?

Már útra kelt a fecske mind,
Diólevél pereg le kint,
A szőlőt dér teríti be —
Ó mért, ó mért nem jössz ide?

Siess vágyó karomba hát,
Hadd nézzek szemjajod reád,
Fejem pihenjen édesen
Hó-kebleden, hó-kebleden!

Hányszor bolyongtunk egykoron
A völgy ötén s a hegyfokon.
S felkaptalak szép könnyedén
Ezerszer és ezerszer én!

Van itt a földön nő elég,
Kinek szemében csillag ég,
De bármily édes bájta lehel,
Nem érhet el, nem érhet el!

Hisz' te sugárol egyre friss
Derűt komor lelkembe is,
Nem szebb a csillag fénye sem,
Ó kedvesem, ó kedvesem!

Most újra késő ősze jár,
A lomb az útra hull le már,
Kopár lett lanka és csallit...
Mért nem vagy itt, mért nem vagy itt?

FRANYÓ ZOLTÁN fordítása

EGY ESTE ARADON

Hét éve együtt töltöttem vele egy estét Aradon. Már akkor is fehér volt a feje, de mozgása, energiája egy fiatalemberé. Ahogy a róla szóló legutóbbi írások mondják: ma is fiatalosan friss, termékeny, naponta 14—16 órát dolgozik, ír, olvas...

A Temesvárott élő Franyó Zoltán egyedülálló jelensége irodalmunknak. Költőnek indult: 19 éves, amikor a Magyar Szemlében Ady Endre, Juhász Gyula, Babits Mihály társaságában megjelenik első verse alatt a neve. A Hónaposok híve és barátja, s már akkor megismerteti a modern magyar lírát — németül. A forradalmakban teljes mellet részt vesz, szerkeszti a Vörös Lobogót. Bécsbe kell emigrálnia, napnál egyetemre jár — itt tanul keleti nyelveket: orosz, szanszkritet, kínait —, éjjel újságot ír. Ettől kezdve fölládozza magában a költőt, s a világirodalom tolmácsolásának alázatos szolgálatába állítja tehetségét.

Félszáz kötet könyve jelent meg eddig, a java magyarul nyújtja a világirodalmat az ókortól napjainkig, tucatnyi nyelvből átültetve a lírikus érzéseit, gondolatait. Nincs világirodalmi jelentőségű költő, akitől ne fordított volna. Több mint 4000 verset ültetett át, ebből 2500-at magyarra, mintegy ezret németre, közte Ady 200 versét is. De tolmácsolta németül a görög és a kínai költészetet is.

Az elmúlt években (1958 —

60) jelent meg három kötetben műfordításainak válogatott gyűjteménye, a találó címmel: »Évezredek húrjain«. Ezer verset tartalmaz a négyezerből. Fél sem lehet itt sorolnom, mely irodalmakat teszi benne hozzáférhetővé a magyar olvasó számára.

Péter László

Új állandó kiállítás nyílt a múzeumban

Vasárnap délből nagy érdeklődéstől kísérve nyílt meg a Móra Ferenc Múzeumban a Tisza élővilága című állandó kiállítás. Dr. Csongor Győző muzeológus üdvözlő szavai után Csenke László, a Csongrád megyei tanács vb művelődésügyi osztályának helyettes vezetője nyitotta meg a rendkívül gazdag anyagú kiállítást. Hangsúlyozta, hogy a szülőföld táját, növény-, állat- és madárvilágát bemutató tárlat nagy hatással van a látogatók gondolat- és érzelmvilágára. Méltatta azt a nagy jelentőségű tudományos munkát, amelyet évek óta rendszeresen végeznek a Tiszakutatók.

Ezután a megnyitón megjelent közönségnek tárlatvezetést tartottak. Bemutatták a Tisza-kutatás történetét, a folyó vízrajzát, árvédelmét, gátrendszerét, valamint tablókon és makettekben azokat a szocialista létesítményeket, amelyek a felszabadulás óta Tiszán épültek.

Az új állandó kiállítást már az első napon sokan felkeresték. Különösen nagy sikere volt a tiszavirág életét bemutató résznek, amely eddig még soha nem alkalmazott kiállítás; technikával és eljárással szemléltetően ábrázolja a parányi állat víz alatti fejlődését. Kesztyű Péter preparátor érdeme az új eljárás alkalmazása, amely teljesen élő-szerűvé teszi a tiszavirág bemutatását.

Ukrán—magyar béketalálkozó

A Szovjetunió kárpátontúli területén a magyar határhoz közelfekvő Bilki faluban találkozót rendeztek az ukrán és magyar békeharcosok. A magyar küldöttséget, amelyet Kókás Ferenc, a Hazafias Népfront Szabolcs-Szatmár megyei titkára vezet, Bilki faluban a kolhozisták régi ukrán szokás szerint kenyérral és sóval fogadták. (MTI)

Az ország 400 legjobb termésű növénye

Mik láthatók majd az Országos Mezőgazdasági Kiállításon?

Az aratást s a betakarítást is elvégzik a mezőgazdaság dolgozói, mire a 64. Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár kapui kinyílnak, s máris gyakran kérdezik falusi emberek: mi mindent láthatnak, milyen tapasztalatokkal gazdagodhatnak idén szeptemberben?

Bizonára nagyon sokan érdeklődéssel figyelik majd a nagyüzemi baromfitermesztési bemutatót, hiszen a termelőszövetkezetekben egyre népszerűbb és fejlődőbb a nagyüzemi gazdaságoké. Ez az új ága, mivel éppen e területen nincsenek kiforrott nagyüzemi tapasztalataink, a kiállítás hasznos segítséget, érdekes látványt nyújt majd az érdeklődőknek. A két tojóház egyikét automata etetővel, önitatóval és tojófészkekkel szerelik fel, a másik tojóház közepén etető és tojóbegyűjtő kocsik közlekednek. Mindkettőben természetes és mesterséges fényforrások lesz, reggel villanyfényrel hosszabbítják a napszakot. Az egyik tojóházat meleg levegő befűtésével, a másikat ezzel és parabolaűrkörs megoldással kombinálva fűtik. Bemutatják, hogyan lehet egy falusi ló-, illetve szarvasmarhaistállót baromfióllá alakítani. Megvilágított faliak, fényképek, magyarázó szövegek és szabadtéri bemutatók teszik teljessé a kiállításnak e részét.

A pankotai búza

A termelőszövetkezetek, állami és kísérleti gazdaságok 400 növényét fogadták el bemutatásra az illetékes szakbizottság. A kiállítás vendégei láthatják majd például a Pankotai Állami Gazdaság őszi búzáját, amely 920 holdon átlag 26,90 mázsát termelt, a székesfehérvári Szabad Életét, amely 535 holdon 24,05 mázsza termést adott. De láthatnak majd egy tételt 23,87 mázsás őszi árpából, 35,90 mázsás termett kukoricából is, amelyek termesztési eljárásait sokféle eszköz segítségével ismerhetik majd meg.

Jó eredménnyel zárultak az I. és II. fokú állatbírálatok annak ellenére, hogy a korábbi kiállításokénál lé-

nyegesen magasabbak voltak a követelmények. Békés megyében például a bíralt tehének 50 százaléka 7000 kilónál több tejet adott egy laktáció folyamán, Bács-Kiskun megyében 10 537 kiló és 4 zsírszázalékos tejet adott és 90 külemi pontszámú egyedét is bíralták, s a Vas és a Pest megyei termelőszövetkezetekben is találtak ehhez hasonló kiváló tehenekeket.

Színesen, érdekesen

Talán felesleges is említeni, hogy a kiállítás bemutató gazdaságokban gondos, lelkiismeretes munka folyik egyrészt a kijelölt állatok megfelelő előkészítése, másrészt a növénytermesztés idejének sikerének biztosítása érdekében. Ezzel is bizonyítják, hogy nem egyszerű, nem rendkívüli teljesítmény az, amit bemutatnak.

Nemcsak az itthoni kiállításra készülődünk, hanem az immár hagyományossá vált lipceire is, ahol idén a növénytermesztő jellegű gazdaságok közül a kovács-őrsi Béke, az állattenyésztők közül a ceglédi Vörös Csillag gazdálkodását mutatjuk be színesen, érdekesen, változatosan. A karca-ki termelőszövetkezetek közös baromfikeltető állomását a termelőszövetkezeti

összefogás példaként ismertetik meg a látogatók.

A kiállítás sorsjegye

Már most érkeznek hírek arról, hogy egyes gazdaságok csoportos látogatást akarnak szervezni: e csoportoknak az FM Mezőgazdasági Kiállítás Iroda különböző segítséget nyújt. A belépő- és sorsjegyeket idén is elővételben s a helyszínen lehet megvásárolni. Idén először bocsátanak ki két látogatásra szóló kombinált jegyet tízforintos árban — az egyszeri belépésre jogosító elővételi jegy ára 7 forint lesz —, hogy ezzel az alaposabb tanulmányozást biztosító többszöri látogatásra lehetőség legyen. Bizonyára idén is népszerű lesz a kiállítás sorsjegye, amellyel a vásárlási utalványokon kívül hat fonyeremény nyerhető. Szobabútorból, 250 köbcentis Pannónia motorkerékpárból, zeneszereknyből, televízióból, magnetofonból, lengyelországi társasutazásból, hűtőgépből, robogóból, NDK konyhabútorból áll a hat fonyeremény.

A mezőgazdaság dolgozóinak százezrei kellemes napokat tölthetnek majd a kiállításon. Sok hasznos tudnivalóval gazdagodhatnak s szórakozva ismerkedhetnek meg a szocializmus útjára tért mezőgazdaság eredményeivel.

Gonda Irén

Debreceni énekesek sikere Szegeden

A Szegedi Ünnepi Hetek programjába szervesen illeszkedett a Tiszántúli Áramszolgáltató Vállalat énekkarának szombat esti hangversenye, amelyet a DÁV Klauzál térj művelődési termében rendeztek meg. A debreceni énekesek a DÁV kulturális bizottságának meghívására érkeztek Szegedre és adtak hangversenyt testvérüzemük dolgozóinak. Szondy László kar-nagy vezetésével az énekkar nagyszerűen megvalasztott operáriákat, dalo-

kat, kórus- és szólószámokat adott elő. A kiválóan betanított szólamok jó összehangolásával előadott számok közül különösen Mendelssohn: Búcsú az erdőből, Schumann: Szólószámokkal színesített Cigányélet, Kodály: Zöldmögökörussal aláfestett Esti dal és Bárdos hangulatos Tréfás párosító című kórusműve emelkedett ki. Varga Antal és Pártos Ödönne szólószámokat tolmácsoltak szép sikerrel, Illés Kálmáné zongorakíséretével.

Vadász Ferenc:

AZ ÖRVÉNY

Uisszanéz

(8)

POSTAFIÓK: SAN FRANCISCO

A munkásszázad felét ott egy hentes pincéjében elpusztították. A többit — köztük apámat is — még vagy hatvan kilométernyi úton hajszolták. Végül Fertőárkosra vitték őket. Ott megásott tömegsír várt rájuk.

Ez is mind szintiszta igazság. De ezekre az adatokra ezúttal nincs szükség az életrajzunkban. A történelemnek ez a tragikus időszaka lezárult.

Nyugodt lehet a főnök: erős a természetem. Mielőtt hazulról eljöttem, parázs viták folytak köztünk az iskolában. Volt egy osztálytársam, Lénártnak hívják — párttitkár fia —, meg akart ijeszteni: »Odakint egy tálból csereznyezhetnél apád gyilkosaival.« Akkor még csak éppen szobakerült, hogy világgá menni más gyerekekkel együtt, vagy maradni. Sokáig gondoltam a szavaira. Apám gyilkosai? ... Eleinte félelmetesnek éreztem a jóslatot. Később rájöttem: hangzatos volt csupán. A fasizmust a szabad világban felszámolták, ma már idejétmúlt, korszerűtlen ideológia.

Több dologban hajbakaptunk Lénárttal. A szemébe vágtam, hogy gyáva. Gyávák valamennyien, mert a szovjet tankok mögül akarják visszafoglalni az elvesztett hadállásokat. Ő azt mondta: ezek a munkásosztály hadállásai. En taltakoztam: úgy nem lehet szocializmust építeni, hogy az utcasarkokon tankok kandikálnak ki. Dühös lett. Ez csak rövid ideig tart — mondotta —, átmeneti dolog. Saját szemmeddel láthatad, hogy ellenforradalmi terror dühöngött, akasztottak, lincseltek. Ezt nem lehetett tűrni. Rámförmedt: — Eppen te nem érted ezt, aki tudod, hogy mi a fasizmus? Mire én: — Kilengések voltak. Egyébként valóságban elkövetett bűnöket toroltak meg. — Bűnöket? — kérdezte. — Ezek? Akkor téged meglincselhettek volna, mert azokért a bűnökért mindnyájunkra, a legidősebbtől a legfiatalabbig, rád is hárul valami a felelősségből. A DISZ-ben dolgoztál. — Nem tagadom — mondtam. — Akkor ezek szerint az is igazság lett volna, ha véletlenül téged húznak fel

egy körüti fára? — szögezte mellemnek a kérdést. — Igen, természetesen — feleltem. Az is igazságos lett volna, ha a nép úgy ítél.

Lénárt vörvörös lett a méregtől. — Úgy emlékszem, mintha tegnap történt volna. — Kiabált: — Nos, öregem, akkor pótolod az ellenforradalom mulasztását: rohanj és akaszd fel magad.

Gimnazisták voltunk, s a politika máris ekkora szakadékokat nyitott köztünk...

Többet nem beszélünk. Azóta már bizonyosan a Műszaki Egyetemen jeleskedik — oda készült —, szervezi tovább az ifjúsági mozgalmat...

Meglehet, hogy akkoriban heves voltam, talán egyben-másban túloztam, de a demokrácia-diktatúra kérdésben — s szerintem ezt alapvető — nem változtam a véleményem.

A főnök kezdetben bizalmatlan volt. Én is iránta. Azóta, azt hiszem tisztába jöttünk egymással. Nyíltan feltártam előtte nézetemet. Elmondtam, milyen világnézeti fejlődésen mentem keresztül már középiskolás koromban, milyen élmények érlelték meg bennem a kommunizmus tagadását, s a bizalmat abban, hogy az úgynevezett kapitalista rendszer mindjobban megtöltődik szociális tartalommal, ami végül törvényszerűen teljes társadalmi kiegyenlítődéshez vezet.

A főnök egyetértett velem. Azt mondta, ő keresztény valláserkölcsei elveket vall, azok pedig maradéktalanul humanisztikusak, így hát ideáljaink azonosak, legfeljebb szemléletünkben van némi eltérés. De az — tette hozzá —, lényegtelen, mert ami a legfőbb feladat — az otthoni rendszer elleni küzdelem — az teljesen egységes felsorakozottságban talál bennünket. Kért: én is tegyek meg mindent, hogy csoportunk — ez a hat derék magyar fiú — képesse váljon azokra a nagy tettekre, amelyeknek végrehajtását a szabad világ vezetői rájuk bízni szándékoznak. Így mondta. Reméli — jelentette ki —, hogy mind a hatan, de legalább többségünkben, méltók leszünk erre a megtisztelő szabadságharcos vállalkozásra.

En nem kérdezhettem tőle semmit. Ő maga kezdett bizalmasabb közlésekbe. Nem titkolta el, hogy a régi hadseregben hivatásos tiszt volt. A vezérkari főnökségen dolgozott, de negyvenégyben szembefordult a nyilasokkal, neki is bújkálnia kellett. Sok üldözöttnek segített, nyílparancssal és egyéb katonai okmánnyal. A demokratikus kormány elismerte ellenállási érdemét. Nagy Ferenc miniszterelnök-től kitüntetést kapott. Természetesen a kommunisták áskálódottak — mondta. — Kiderítették róla, hogy a háború kezdetén egy ideig az újdívidi csendőrszárnyparancsnoksághoz volt beosztva, mint honvédségi összekötő. Ezek után

jobbna láttá, ha kimegy nyugatra és ott igyekszik szolgálni a magyar nemzeti érdekeket...

Öszintén, meggyőzően beszélt arról, hogy sohase vett részt semmiféle fasizta cselekményben. Hitelt mindig elítélte, közveszélyes örültnek tartotta. Már neveltetése folytán is németellenes beállítottságú volt. »Kuruckodó, nyakas magyar család voltunk« — mondotta.

Közvetlensége felbátorított. Szóvaltettem neki Sulyok rosszindulatú kötekedéseit. Idéztem néhány kijelentését, amelyekről az a véleményem, hogy megengedhetetlenek.

— Primitív fiú — legyintett a főnök. — Majd megneveljük. Érdemes, mert jó bajtárs, rámenős, ügyes.

Majd Kiderül — gondoltam.

Nem szölok többé a főnöknek Sulyok Berciről. Most se kellett volna. Látom, nagyon védi. Nekem meg van róla a véleményem. De ez most nem lényeges. A főnöknek van igaza: nagyobb célokról van szó, semhogy torzsalkodhassunk. Bár... Sulyok nem éppen önzetlenül írta alá kötelezvényét. Hallottam, amikor Serest oktatta: »Pajtikám, ebbe könnyen beletörök a bicskánk; ezt csak nagy pénzért lehet csinálni.«

Sulyoknak nincsenek eszményei.

En Katona Sanyin kívül leginkább Sinkó Gábort kedvelem. Nemcsak azért, mert korban ő van hozzám a legközelebb — huszonkét éves —, hanem azért is, mert egyenes és intelligens. A legolvasottabb a társaságban. Az egyik este elmondtam egy Oxfordban tanuló remek expresszionista barátom versét. Egyedül rá volt hatással, a többi csak hümmögött és erőltetetten mosolygott, mintha értené.

»Rácsról« — ez a vers címe. — »Rácsról rakodni lágy vizek medrébe, cölöpről nyúlni a vízhez, (kertemben rézvirág, fehér hang a vizek fölött) lassú őrzőjárt őrök az égbolton, hajnalodik — fűgőn sorokoznak a kaján solymárok, trombitázó tombol és ágaskodik az aljas remény: kezdjük, újra, a veszett hajást, be a reggel haldokló szívébe!« San Franciscóba, az ottani postafiók címére érkeznek a küldeményeink. Azt jelöljük meg feladóhelyként, oda kérjük a postánkat. Ez a parancs. Az én anyám is úgy tudja Brooklynban, hogy San Franciscóban járok egyetemre. Sinkó szülei is úgy tudják otthon, Magyarországon...

A főnök — időközben megtudtam: Kolthay Lászlónak hívják — utasított, hogy vegyek fel én is új nevet. A Várad István mindketten megfelelőnek találtak.

Várad István...

Kínó az kérdés: én magam, személyemben, képességeimmel, alkatommal, hajlamaimmal és erkölcsi felfogásommal megfelelő leszek-e?

Ravaszág, találdokonyosság... Ezeket a tulajdonságokat még nem fedeztem fel magamban.

(Folytatjuk)